

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Bahaja vsak četrtek in velja z poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četril leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske države 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopiše do odprevidi. — Udje „Katož, Kakevnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Ekopisil se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije, za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primoren popust, inserati se sprejemaj do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštno proste.

Avstrijska zunanja politika.

Načelnik avstrijskega generalnega štaba, Konrad pl. Hecendorf je v četrtek, dne 30. novembra odložil svojo službo, ker se ne strinja s politikom ministra za zunanje zadeve, z grofom Erentalom. Ta dogodek nam je razjasnil, da se v visokih in odločilnih krogih naše države ne strinjajo vsi z Erentalovo politiko, posebno pa ne vojaški krogi. Načelnik generalnega štaba je namreč oseba, ki ima govoriti prvo besedo o našem vojaštvu, in Konrad pl. Hecendorf se je zaradi svojih vrlin smatral tudi za našega vojskovodjo, ako bi bila naša država prisiljena kje na vojsko. Posebno se je odlikoval z vojaškimi pripravami ob priliki osvojitve Bosne in Hercegovine, katere je izpeljal tako izborno, da se mu je čudil ves svet. Pri naši armadi, vojakih in častnikih, je bil Konrad izredno priljubljen, naravnost oboževan.

Grof Erental zagovarja svojo politiko, ki obstaja v tem, da smo v tesni zvezi z Nemčijo in Italijo. Zveza z Nemčijo pa ni toliko potrebna nam, kakor Nemčiji sami, ker te države nihče drugi ne mara za zaveznika. Zveza z Italijo pa za nas nima mnogo vrednosti. Italija ne mara nas in mi ne Italije. Zato straži Italija svojo mejo pred ljubim avstrijskim zaveznikom, a tudi mi imamo ob celi meji proti italijanski državi od Goriške do Tirolske vse polno vojaštva, gotovo ne iz samega prijateljstva in zaupanja. Zveza z Italijo nas stane toliko, kakor da bi ž njo ne bili zvezani, in zato tudi Konrad Hecendorf za to zvezo ni maral. Kaj pa je hotel?

Sedaj ropa Italija v Afriki Tripolitanijo. Ne godi se ji najboljše, toda skoro gotovo je, da bo, detudi po dolgem in težkem boju, nazadnje vendar doseglja svoj cilj, kajti nihče noče priti Turkom na pomoč. Ko pa bo imela Italija Tripolitanijo pod svojim širokim roparskim klobukom, potem se bo poželjivo ozrla po drugi deželi, na katero je že dosedaj obračala svojo pozornost. Ta dežela pa ne leži v Afriki, ampak za našim hrbtom, za Bosno-Hercegovino, torej na Balkanu, in se imenuje Albanija ter spada pod Turčijo.

Italijani sami trdijo, da hočejo imeti to deželo. Ako bi se jim to kedaj posrečilo, potem bi imela Avstrija strašno slabe čase. Adrijansko morje, po katerem se razvija naša trgovina, bi bilo italijansko morje, zaprto za našo trgovino in vojaško brodovje. Mi bi postali vjetniki Italije in da razrušimo kletko, v katero bi bili zaprti, morali bi z vojsko. Zato je pametno, in Konrad pl. Hecendorf je bil baje tega mne-

nja, sedaj uporabiti priliko, ko sta si Turčija in Italija v laseh, ter se zvezati z Rusijo in sporazumeti zaradi Albanije. Sedaj bi se dalo to doseči brzkone brez prelitja krvi, in če bi bil tudi odpor, vendar ne tako velik, kakor bo kedaj pozneje, ko bosta Italija in Turčija brez vojske.

Konrad pl. Hecendorf je zagovarjal torej nove zveze, ki bi nam bile porok, da se nam Italija ne bo naselila za hrbtom. Grof Erental pa noče pustiti prijateljstva z Italijo, ki nam pride zaradi vednega oboroževanja tako drago in ne bo imelo trajnosti. Za sedaj je zmagal Erental in odstopiti je moral Konrad pl. Hecendorf. Ali je s tem boljše poskrbljeno za bodočnost in mirni razvoj naše Avstrije, to je drugo vprašanje.

Naša živinoreja.

Ze večkrat smo omenjali, da se socialni demokratje zaradi svojih tajnih zvez s kapitalisti ne upajo v velikem in obsežnem draginjskem vprašanju dotakniti druge točke, kakor draginje mesa. Tukaj imajo kmeta za nasprotnika in proti temu si upajo nastopati, čeprav je kmet danes večji siromak kakor delavci v marsikateri tovarni. Toda tudi to smo že povedali, da so naši poslanci v državnem zboru prevzeli vodstvo za odbijanja socialno-demokratskih napadov na kmeta. Znana stvar je sicer, da je dovolj živine v Avstriji in da je sedaj cena posebno nizka, v kljub temu pa meso drago; a naši poslanci hočejo izvit zadnje orožje socialnim demokratom iz rok, zato je njihov zastopnik, dr. Verstovšek, v draginjskem odseku v sporazumu z večino izdelal poročilo, kako se naj pospešuje poljedelstvo, posebno seveda živinoreja. Da bodo naši živinorejci vedeli, kako varne varuhe svojih koristi in kako vnete zagovornike imajo v svojih poslancih na Dunaju, zato pričebujemo vsebino predlogov, ki jih je izdelal dr. Verstovšek, zastopnik slovenskih poslancev, v draginjskem odseku. Predlogi se glasijo:

1. Vladi se naroča, da takoj od državnega zbora zahteva potrebne kredite za povzdigo reje goveje živine in prašičev. Kmečkim živinorejcem naj vlada dovoli podpore za nakup krme in piče; revnejši naj dobe nevratljive podpore in brezobrestna posojila.

2. Vlada naj poskrbi, da se bodo podpore za živinorejo v posameznih deželah v polnem obsegu uporabljale le v določeni namen.

Nekaj dni pred Sv. Antonom je predložil Frane Čremožnik po svoji trditvi od starogrofa Salma podpisano potrdilo, da je hmelj v Savinjski dolini vpeljal Hörnes, domači kaplan baronice Bourguignon (reci Burginjon), Bilger pa, da je izvrševal ravno Hörnesova navodila.

Kljub temu pa Terezija Kunst stavljene svote ni izročila Francu Čremožniku, temveč Andreju Antloga.

Terezija Kunst je temu nasproti ugovarjala, da od Čremožnika predloženi list nima nobene dokazilne moči, da ni bil podpisan od starogrofa Salma in dalje, da se je sadil hmelj v Savinjski dolini že poprej, ko ga je zasadila graščina Novo Celje, ter je ponudila tozadnji dokaz po pričah Vinko Vabič, Jožef Zottl, Fr. Petriček in Franjo Roblek.

Dalje je spremenila tudi svoje prvotno priznanje, da mora Čremožnik dokazati svojo trditve v 8. dneh v toliko, da se je dogovorilo, da se mora dokaz izvršiti do žalskega sejma dne 10. junija 1911.

Na podlagi tega stvarnega položaja zahtevala je Terezija Kunst, da se Frane Čremožnik obsodi, F. Čremožnik pa, naj se ugotovi, da izročitev zneska 40 kron Andreju Antlogi po Tereziji Kunst ni bila opravljena, naj se Terezija Kunst obsodi, da mu stavo 40 K po odbitku posojila 20 K izroči.

Od Franca Čremožnika po njegovi trditvi predloženo potrdilo se glasi:

„Kaplan Hörnes, oskrbnik knez Salmovih posestev, pride na poziv kneza Salm, očeta sedanjega Salma, v Novo Celje, da nasvetuje, kako bi se dalo novoceljsko posestvo izboljšati. Ko duhovnik-kaplan preišče zemljo, pravi: „Poskusimo saditi hmelj“. To je bila torej njegova misel. On naroči služabniku, vrtnarju Bilgerju, da prinese sadeže. Po kaplanovem naročilu pride Bilger s hmeljskimi sadeži in nasadi

3. Vlada naj podpira živinorejske zadruge s podporami, premijami in dovoljevanjem krajevnih sejmov za živino.

4. Vlada naj vsled suše prizadetim revnim posestnikom dovoli podpore, in sicer: O pravem času naj se nabavi živež, posebno kuruza in krompir, za živino posebno krma; za izboljšanje pašnikov naj se dovolijo večji krediti; umetna gnojila in semena naj se prodajajo po znižani ceni.

5. V ta namen naj ustanovi vlada v Kalužu (v Galiciji) državno tovarno za umetna gnojila.

6. V krajih, koder je živinoreja v nevarnosti zaradi suše in bolezni na gobcu in parkljih, naj dovoli vlada kmečkim posojilnicam izdatne kredite, iz katerih morejo dobivati živinorejci posojila za nizke obresti.

Tistim kmetom, katerim je živina poginila vsled kužnih bolezni, naj dovoli vlada podpore za nakup živine.

Vse to naj izvrši vlada v sporazumu z deželni odbori. Državne podpore pa ne smejo biti odvisne od deželnih podpor.

7. Vlada naj v korist poljedelstva, obrti in industrije, pospešuje izrabljanje vodnih moči za električne naprave.

8. Država naj v posameznih deželah podpira zavarovanje živine in po potrebi izpremeni veterinarsko-polijske zakone.

9. V prospah živinoreje naj se izboljšajo pašniki ter uravnajo hudourniki in reke. V ta namen naj se državni melioracijski zaklad zviša od 8 na 14 milijonov in zaklad za manjše melioracije od 2 na 4 milijone kron. Za uravnavo hudournikov naj prispeva država 70 odstotkov.

10. Vlada naj dovoljuje kmečkim društvom in in zadržugam brezplačno živinsko sol in solne odpadke ter izdela načrt zakona za kmečka hipotekarna posojila proti nizkim obrestim.

S temi predlogi se bo bavila še zbornica.

Politični ogled.

Dne 30. novembra: Načelnik avstrijskega generalnega štaba general Konrad pl. Hecendorf, je danes naznanil cesarju, da odstopi. Cesar je njegov odstop sprejel. — Hrvaško-slovenski klub v državnem zboru je imel danes važno sejo. Določilo se je nadaljno postopanje kluba. — Seje ogrskega državnega

hmelj na njivi pred gradom, kakor mu kaplan ukaže. Na prvi njivi je bil poskus slab; na drugi njivi se je obnesel. Ko milosrdni pokojni knez vidi, da uspeva hmelj, naročil je služabniku Bilgerju, naj pokaže tudi sosedom, kako se sadi hmelj. Za Salmom so začeli saditi hmelj pl. Hackelberg in Warsberg in potem še Hausenbüchler in drugi. Kaplan Hörnes je prišel nasade večkrat pregledovati, in je bil vesel, ko je videl, da po njegovem nasvetu v dolino došla rastlina donaša ljudem lepe dohodke.

Leta 1886 je bil zadnjič v Novem Celju in leta 1889 je v Nemčiji umrl; umrl je v mestu Radolfzell.

Bilger je vsled nekih nesporazumnosti s pokojnim knezom, izstopil iz knezove službe in je v Zalcu umrl.

Vse to ve na drobno pripovedovati še živa sestra pokojnega kneza in sedanji pragrof Salm sam.

Potemtakem je prvotni vzrok, da je prišel hmelj v Savinjsko dolino: duhovnik, dvorni kaplan in obenem gospodar Salmov — Hörnes.

To zgodovinsko resnico je lastnoročno menil za kroniko potrdil g. pragrof Salm Novoceljski.

Dr. Jančič m. p.

Altgraf Salm m. p.

Priča Miha Božič je povedala, da se je nekaj dni pred sv. Antonom 13. junija 1911 peljal s F. Čremožnikom v Celje; ko sta se pripeljala mimo njive Andreja Antloga, je Čremožnik ustavil voz, poklical Antlogo, ki je delal na njivi, na cesto, ter mu rekel, da ima sedaj že dokaz za svojo trditve pri stavu. Ob enem mu je pokazal od starogrofa Salm podpisano izjavo ter pristavil, da je pokazal to izjavo tudi Tereziji Kunst. Antloga je odgovoril, da dobi dokaz za svojo trditve od Hmeljarskega društva v Zalcu.

PODLISTEK.

Komu se ima Savinjska dolina zahvaliti za hmelj?

(Spomenik duhovniku Hörnesu!)

C. kr. okrajna sodnija v Celju je po oc. kr. sodnem svetniku dr. Jos. Kotnik-u v pravnih stvareh Terezije Kunst pos. v Gotovljah, tožnice zastopane po dr. Karlovšku, proti Francu Čremožnik, pos. v Grušovljah po dr. Benkoviču, zaradi 20 K, in Franca Čremožnika po dr. Benkoviču, tožnika, proti Tereziji Kunst, po dr. Karlovšku, zaradi 20 K na podstavi z obema strankama opravljene ustne razprave razsodila (pravomočno): 1. Tožena Terezija Kunst je dolžna tožniku Francu Čremožnik za stavo pri njej shranjenih 40 K in pravne stroške plačati v 14 dneh pod izvršbo; 2. nasprotno se zavrne njen tožbeni zahtevek, da je Frane Čremožnik dolžan njej vrniti posojilo v znesku 20 K ter pravdne stroške.

Dejansko stanje. Nesporno je, da sta tožnika Frane Čremožnik in pa Andrej Antloga, pos. v Gotovljah, stavila vsak 20 K ter dala stavljeni denar T. Kunst v shrambo.

Predmet stave je bila trditve Franca Čremožnika, da hmelja v Savinjski dolini ni vpeljal bivši oskrbnik v Novem Celju, Bilger, temveč da so to storili duhovniki. Dotični dokaz se ima izvršiti v 8. dneh; ako Čremožnik v tem času dokaže svojo trditve, mora Terezija Kunst, ki je njemu za stavo 20 K posodila, izročiti stavljenih 40 K njemu, sicer pa Andreju Antlogi.